

1030.

Na osnovu člana 75 stav 4 Zakona o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja („Službeni list RCG”, broj 28/06 i „Službeni list CG”, br. 61/11 i 48/15) i člana 59 stav 5 Zakona o sadnom materijalu („Službeni list RCG”, broj 28/06 i „Službeni list CG”, br. 61/11 i 48/15), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, donijelo je

PROGRAM KONTROLNOG ISPITIVANJA SJEMENSKOG I SADNOG MATERIJALA NA GMO ZA 2021. GODINU

Ovim programom utvrđuju se kontrolna ispitivanja sjemenskog i sadnog materijala na GMO, odnosno ispitivanja sjemenskog i sadnog materijala, za koje postoje podaci da se vrše genetske modifikacije, naročito u odnosu na sorte kreirane od strane selekcijskih kuća koje se bave genetskim modifikacijama.

Kontrolna ispitivanja se sprovode radi utvrđivanja mogućeg prisustva GMO uzimanjem uzoraka sjemenskog i sadnog materijala koji se uvozi i stavlja u promet u Crnoj Gori.

Kontrolna ispitivanja vrše se na uzorcima iz prometa i proizvodnje, a u skladu sa planom uzorkovanja organa uprave nadležnog za fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava).

Program se sprovodi radi vršenja službene kontrole sjemenskog i sadnog materijala i provjere ispunjenosti uslova u skladu sa propisima za GMO za sjemenski i sadni materijal.

Zakon o genetički modificovanim organizmima propisao je upravljanje genetički modificovanim organizmima (GMO), odredbe zakona, kroz strogo propisana pravila štite prvenstveno građane Crne Gore mjerama za sprečavanje štetnih efekata po zdravlje ljudi i životnu sredinu, od proizvoda koji sadrže, sastoje se ili su dobijeni od genetički modificovanih organizmima.

Do sada nije podnijet ni jedan zahtjev za dozvolu upotrebe genetički modificovanih organizama u laboratorijama, njihovo namjerno uvođenje u životnu sredinu ili stavljanje u promet što znači da je Lista odobrenih genetički modificovanih organizmima i proizvoda koji sadrže, sastoje se ili su dobijeni od genetički modificovanih organizmima prazna i da su sve vrste GMO u Crnoj Gori zabranjene.

Prilikom uvoza, proizvode mora pratiti izjava da nema genetskih modifikacija i da proizvod ne sadrži, ne sastoji se ili nije dobijen od genetički modificovanih organizmima.

U skladu sa analizom rizika bez obzira na izjavu koja prati proizvode, vrše se dodatna ispitivanja.

Uzorkovanje sjemenskog/sadnog materijala se vrši na osnovu procjene rizika odnosno stepena vjerovatnoće da određeni sjemenski/sadni materijal ne ispunjava propisane uslove na osnovu kriterijuma vjerovatnoće u skladu sa Tabelom 1 ovog programa.

Tabela 1. Kriterijumi vjerovatnoće

Riziko	Uzorkovanje
Nizak nivo: -ne postoji dokaz o GM;	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti sa propisima i obezbjeđenja potrebnih informacija.
Srednji nivo: -postoji dokaz o GM; -očekivana pojava GM; -sjemenski/sadni materijal namijenjen za zasnivanje usjeva sa većom zastupljenošću;	Rutinsko uzimanje uzoraka u cilju provjere usaglašenosti i obezbjeđenja potrebnih informacija, radi praćenja prethodnih rezultata.
Visok nivo: -noviji dokaz o GM (izvor: dosadašnja praćenja, izvještaji, obavještavanja ili podaci iz drugih država); -očekivana pojava sjemenskog/sadnog materijala koji odstupa od propisanih uslova, a koji je od izuzetnog značaja za zasnivanje usjeva na većim poljoprivrednim površinama u Crnoj Gori.	Ciljano za identifikovane probleme.

Prilikom uzorkovanja sjemenskog/sadnog materijala uzima se u obzir:

- zastupljenost vrste sjemenskog/sadnog materijala za zasnivanje poljoprivredne proizvodnje za tekuću godinu;
- statistički podaci o utrošenoj količini sjemenskog/sadnog materijala iz prethodne godine;
- podaci o domaćoj proizvodnji i uvozu sjemenskog/sadnog materijala;
- podaci o odstupanjima iz prethodne godine;
- kapaciteti laboratorija, primijenjene metode;
- Registar sorti;
- broj skladišta, veleprodaja, uvoznika i maloprodaja sjemenskog/sadnog materijala.

Laboratorija za ispitivanje GMO, izvještaj o ispitivanju sa rezultatima dostavljaju fitosanitarnim inspektorima i Upravi.

Izvještaji o ispitivanju, osim rezultata ispitivanja treba da sadrže i kvantifikovane podatke o izvršenim ispitivanjima koja su korišćena u skladu sa procedurama kontrole kvaliteta.

Uzimanje uzoraka za ispitivanje vrše fitosanitarni inspektori.

Ukoliko Laboratorija za ispitivanje GMO da uzeti uzorci ne ispunjavaju utvrđene uslove, uzimanje uzoraka se ponavlja.

U slučaju da uzorak sjemena/sadnog materijala ne odgovara propisanim uslovima, Laboratorija za ispitivanje GMO odmah obavještava inspektora i Upravu.

Uzorci prema vrsti, broju i porijeklu sjemenskog/sadnog materijala i minimalni broj uzoraka dati su u Tabeli 2 ovog programa.

Tabela 2. Vrsta, broj i porijeklo uzoraka

1.	2.	3.	4.	5.	6.
R. br.	Vrsta sjemenskog/sadnog materijala	Broj uzoraka	MNE	EU	VAN EU
1.1	kukuruz (<i>Zea mays</i>)	2	0	1	1
1.2	krompir (<i>Solanum tuberosum</i>)	3	1	1	1
1.3	paradajz (<i>Solanum lycopersicum</i>)	2	0	1	1
1.4	lucerka (<i>Medicago sativa</i>)	2	0	1	1
1.5	žitarice	2	0	1	1

Broj uzoraka kao i biljne vrste iz Tabele 2 ovog programa mogu se mijenjati, na osnovu mogućeg rizika u skladu sa datim parametrima.

Uzorke iz Tabele 2 ovog programa uzimaju fitosanitarni inspektori u maloprodajnim objektima i skladištima.

Troškovi ispitivanja sa poštanskim troškovima nastali po osnovu ovog programa padaju na teret Uprave.

Ako stranka prilikom uzimanja uzorka zahtijeva nadoknadu vrijednosti uzetog uzorka hrane, uzorak se može fakturisati na račun Uprave, a faktura je jedino validna za plaćanje ukoliko je prati zapisnik odgovarajuće inspekcije o uzetom uzorku na kojem je navedeno da stranka zahtijeva nadoknadu.

Prilikom uzimanja uzoraka inspektor popunjava obrazac koji čini sastavni dio ovog programa, koji prati uzorak i koji se prilaže uz izvještaj o ispitivanju koji ovlašćeno pravno lice dostavlja Upravi.

Sredstva za sprovođenje ovog programa obezbijedena su Budžetom Crne Gore za 2021. godinu: Program 16 002 (Poljoprivreda); Potprogram 16 002 005 (bezbjednost hrane, veterina i fitosanitarni poslovi); Aktivnost 16 002 005 001 (Upravljanje i administracija Uprave za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove), na poziciji: Aktivnost 16 002 005 004 Program fitosanitarnih mjera prema Programu fitosanitarnih mjera za 2021. godinu.

Ovaj program objaviće se u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 05-309/21-4313/1
Podgorica, 26. jula 2021.godine

Ministar,
mr **Aleksandar Stijović**, s.r.

OBRAZAC ZA UZORKOVANJE I DOSTAVLJANJE INFORMACIJE O UZORKU

Broj protokola inspekcije: <input type="text"/>		Datum: <input type="text"/>	
UPUTSTVO: POPUNJAVAJU SE SVA POLJA VELIKIM ŠTAMPANIM SLOVIMA HEMIJSKOM OLOVKOM;		Kontrolno ispitivanje sjemenskog/sadnog materijala: <input type="text"/>	
Podaci o uzorkivaču:			
Fitosanitarna inspekcija ☐ Ostalo ☐	<input type="text"/>		
Ime: <input type="text"/>	Prezime: <input type="text"/>	Opština/Grad: <input type="text"/>	
Podaci o mjestu i vremenu uzorkovanja:			
Datum dobijanja naloga: <input type="text"/>		Tip lokacije/po nalogu:	
Naziv i sjedište/ime i adresa lica od koga je uzet uzorak (uključujući poštanski broj, u slučaju uvoza naziv graničnog prelaza): <input type="text"/>		Uvoz: ☐ veleprodaja: ☐ tržište: ☐	
		Maloprodaja: ☐ mjesto proizvodnje: ☐ O: ☐	
		Broj protokola ovlaštenog pravnog lica: <input type="text"/>	
Podaci o uzorku:			
Naziv sjemenskog/sadnog materijala (iz Tabele1): <input type="text"/>		Puni naziv sjemenskog/sadnog materijala i latinski naziv: <input type="text"/>	
Materijal: tretirano ☐ tretirano ☐ stalo ☐			
Tip pakovanja: Rinfuza ☐ pakovanje ☐			
Zemlja porijekla: <input type="text"/>	Reklamira se/označava kao organsko? Da ☐ Ne ☐		
Naziv, sjedište proizvođača ime ili adresa proizvođača ili lica koje je pakovalo materijal (uključujući poštanski broj): <input type="text"/>		Broj partije: <input type="text"/>	
		Rok trajanja*: <input type="text"/>	
		Bar kod*: <input type="text"/>	
*samo za uzorke iz maloprodaje		Trošove ispitivanja plaća: ☐ Uprava ☐ Uvoznik ☐	
Dodatne informacije:			
Detalji o vlasniku/uvozniku ukoliko se razlikuje od lica od kojeg je uzet uzorak: <input type="text"/>		Druge korisne informacije ili komentari, naljepnice, kodovi na veleprodajnim pakovanjima, ref. broj (slanje uzoraka poštom) <input type="text"/>	
Pravni osnov: člana 75 stav 4 Zakona o sjemenskom materijalu poljoprivrednog bilja („Službeni list RCG”, broj 28/06 i „Službeni list CG”, br 61/11 i 48/15) Zakon o zaštiti podataka ličnosti („Službeni list CG”, br. 79/08, 70/09 i 44/12): Ovaj uzorak je uzet u svrhu kontrolnog ispitivanja sjemenskog materijala. Druge informacije sa ovog obrasca mogu se uključiti pri objavi rezultata ispitivanja.			
Izjava stranke o zahtjevu za nadoknadu vrijednosti uzorka: <input type="text"/>			
SAMO ZA LABORATORIJE (rezultati ispitivanja dostavljaju se Upravi i odgovarajućoj inspekciji)			
Tip uzorka: Program ☐ Namjenski ☐ Ostalo ☐	<input type="text"/>		
Ukupna masa: <input type="text"/>	Ukupan broj jedinica (npr. paketa, svežnjeva): <input type="text"/>		
Ime i prezime lica koje je primilo uzorak na ispitivanje: <input type="text"/>			
Laboratorija: <input type="text"/>	Ispitivani dio: <input type="text"/>	Referenca laboratorije: <input type="text"/>	
Dostavljeno pakovanje? Da ☐ Ne ☐ Komentari: <input type="text"/>			